

Tutkiva ja kehittävä työnote - Tietoasiantuntijat hoitoalan hanketyössä

Let's Get Research-Minded! - johdatuksia tutkimuksen
tekemisen ymmärtämiseen ja tutkimusmenetelmiin

17.4.2015

Hanna Lahtinen

Esityksen sisältö

Mitä on tutkiva ja kehittävä työnote
Mitä se tarkoittaa tietoasiantuntijan
työssä
Tutkimuksen asetelma ja menetelmät
Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset

Esitys perustuu väitöskirjatyöhän
"YHTEISÖLLINEN TIEDON JAKAMINEN JA
TUOTTAMINEN HANKKEESSA"

Lahtinen, J.

Esityksen tausta

Tohtorikoulutettava Tampereen
yliopistossa Informaatiotutkimuksen
yksikössä, 2009 –

Tieto- ja julkaisupalveluiden johtaja
Laurea-ammattikorkeakoulussa, 2000-

Tutkimuksen kohde ja konteksti

Tiedon jakamisen ja tuottamisen käytännöt
Hoitotieteen koulutuksen ja työelämän yhteisessä
eNNI-hankkeessa
2009 – 2010

Tässä esityksessä erityisesti
Tutkivan ja kehittävän työtteen näkökulmasta

Hankkeen tarkoituksena oli rakenteisen kirjaamisen
koulutuksen ja työkäytännön kehittäminen hoitoalalla

Hankkeen tavoitteena muodostaa työelämän ja
koulutuksen välille uudenlaista kehittämissyhteistyötä

eNNI-hanke

Osallistujina oli

38 sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiota:
 58 työyhteisöä (osasto tai pkl),
 116 yhdyshenkilöä, 1400 hoitajaa
 19 ammattikorkeakoulua: 44 yhdysopettajaa, 20
 tietoasiantuntijaa, 77 opiskelijaa

opettajia, työelämän ammattilaisia, opiskelijoita ja
 tietoasiantuntijoita

rahoittajana Opetus- ja kulttuuriministeriö

Mitä tutkimus on

Tausta

Valintaa ja muotoilua, ajankohtaisten teemojen
 havaitsemista arjessa

Kirjallisuuden lukemista, pino artikkeleja pöydällä, mitä
 muita tutkimuksia aiheesta on tehty ja mitä niissä on
 sanottu

Viitekehysten hahmottamista, mistä näkökulmasta asiaa
 tarkastellaan

Tutkimusaineiston keruuta, analysointia ja synteessin
 muodostamista

Johtopäätösten muodostamista ja sovellettavuutta arkeen

Mitä on tutkiva ja kehittävä työnote

Tausta

Vuorovaikutusta
Dialogia, joka kehittää omaa ja työyhteisön osaamista

Omien havaintojen esittämistä ja linkittämistä muihin tutkimuksiin

Työkäytäntöjen muuttamista yhdessä

Tutkiva ja kehittävä työnote – määritelmiä

Tausta

Selkeää määritelmää ei ole
Lähellä tutkivan oppimisen käsitettä
Tarkoittaa oman työn ja toiminnan kehittämistä tutkimuksellisin menetelmin

research-minded working / inquire-oriented approach
liittyy laajempaan practitioner researcher –tematiikkaan

Toiminta tapahtuu omassa työympäristössä
ongelman asettelu, informaation keruu
kokemusten dokumentointi ja analyysi
systemaattisesti, soveltaminen

Tutkiva ja kehittävä työnote – haasteet

Tausta

Haasteena menetelmät

miten käytännöllistä tietoa tuotetaan
menetelmien kehittäminen

Menetelmät eivät ole "tieteellisiä", vaan kehittämisen
menetelmiä, joissa muodostuvan tiedon perusta on sen
toimivuus siinä ympäristössä, johon se on tuotettu

Tutkiva ja kehittävä työnote – tietoasiantuntija hanketyössä

Tausta

Tällaista työnotetta on mahdollista harjoitella ja
syventää esim. toimimalla hankkeissa

Kyse on työkuultuurin kehittämisestä
muutos on hidas

Asiantuntijuus joutuu hankekontekstissa toisella tavalla
koetukseen kuin työssä kirjaston seinien sisäpuolella

Miksi tutkivan työnotteen kehittäminen on tärkeä

Tausta

Rutinoitunut toimintatapa tapahtuu usein ilman ajattelua.

Kun normaalitoiminta, työsuoritus tai tekeminen, häiriintyy, syntyy epävarmuuden tilanne ja perusta ajattelulle ja reflektoinnille.

Toiminnan estyminen tai pysähtyminen on olennainen edellytys ajattelulle, joka käynnistää reflektiivisen ajattelun, tutkimisen sekä ongelman määrittämisen ja ratkaisemisen prosessin.

Tutkimuksen luonne

Tutkimuksen
asetelma

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus

Tapaustutkimuksen tarkoituksena mainitaan yleensä kuvailun todentaminen, teorian testaaminen tai teorian luominen

Kuvailun kohteena on usein ajankohtainen ilmiö, josta on tehty vain vähän empiiristä tutkimusta

Kuvaileva tapaustutkimus

Tutkimuksen
asetelma

Kuvailevan ja tutkijan tulkintoihin perustuvan tapaustutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ilmiötä ja tuoda siitä kiinnostava kuva esille.

Tapaus on hyödyllinen tuodessaan tietoa olemassa olevien käytäntöjen luonteesta ja muodoista.

Tavoitteena ei ole tehdä tapausta koskevia yleistyksiä, vaan hyvässä tapaustutkimuksessa olennaista on looginen, monipuolinen ja ymmärtämistä rikastava kuvaus.

Tutkimuskohteen valinta

Tutkimuksen
asetelma

Tutkimus kuvaa tapausta, jossa tietoasiantuntijat osallistuvat tiedon jakamiseen ja tuottamiseen hankkeessa.

Tapaus valikoitui tutkimuskohteeksi ajankohtaansa nähden sen ainutlaatuisuuden ja kiinnostavuuden vuoksi.

Tietoasiantuntijoiden työn luonne on muuttumassa dokumentoidun tiedon hakijasta ja hankkijasta tutkimus- ja kehittämisprosesseihin osallistuvaksi, jossa tietoasiantuntijoiden odotetaan osallistuvan tiedon jakamisen ja tuottamisen prosesseihin.

Aineiston keruu ja analysointi

Tutkimus-
menetelmät

Teemahaastattelut (13 kpl)
Hankkeessa tuotetut dokumentit
Hanketta varten tuotetut dokumentit
Osallistuminen / Havainnointi

Analysointimenetelmänä aineistosta nousevat teemat,
niiden luokittelu, tyypittely ja abstrahointi

Verkkohaastattelu

Tutkimus-
menetelmät

Haastattelut toteutettiin verkkotyövälineillä.
Tutkijat valitsevat online-haastattelun usein pitkien
etäisyyksien vuoksi.

Haastattelijan vaikutus haastateltavaan saattaa olla
huomaamattomampi kuin fyysisesti samassa tilassa
tapahtuvissa haastatteluissa.

Toisaalta haastattelijan voi olla vaikeaa tulkita
haastateltavaa, jos ilmeitä ja eleitä ei ole
havainnoitavissa tai ne ovat välittyneitä.

Tietoasiantuntijoiden kolme orientaatiota hanketyössä

Tulokset

Tiedonhankinta

Perinteinen tietoasiantuntijoiden orientaatio (5)
- aktiivinen tai passiivinen dokumentoidun tiedon paikallistaminen ja hankkiminen

Tiedonhankinnan ohjaaminen

Informaatiolukutaidon ohjaamisen orientaatio (4)
- välineiden, menetelmien ja tiedonlähteiden ohjaaminen, erityisesti tutkimukselliseen näyttöön perustuva tieto

Hanketoimija

Tiedon jakamisen, rikastamisen ja tuottamisen orientaatio (4)
• - tiedon tuottaminen ja käytäntöjen kehittäminen •

Tiedonhankinta, osallistuminen, vai tiedon luominen

Tulokset

Havaitut orientaatiot vertautuvat kolmeen metaforaan, joita esim. Sfard ja Hakkarainen ovat tunnistaneeet:

Orientaatiot	Metaforat
Tiedonhankinta	Tiedonhankinta (behavioristinen)
Tiedonhankinnan ohjaaminen	Osallistuminen (yhteistoiminnallinen)
Hanketoimija	Tiedon luominen (tutkimukselliset menetelmät)

Tietoasiantuntija tarvitsee ymmärrystä, osaamista ja toimimista tutkivalla ja kehittäväällä työnteella
• voidakseen toimia hankkeissa. •

Tulosten yhteenveto

Tulokset

Tietoasiantuntijoilta odotetaan erilaisia rooleja, valmiuksia ja osaamista työskennellessään kehittämishankkeessa.

Tietoasiantuntijoiden tulee kuvata selkeästi oma osaamisensa, roolinsa ja hyötynsä koulutuksen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Tietoasiantuntijat kokivat vaikeaksi artikuloida tarjoamaansa uudenlaista tukea ja palvelua opetus- ja tutkimushenkilökunnalle.

Tietoasiantuntijat olivat myös epävarmoja siitä, kohtaavako heidän antamansa tuki opetus- ja tutkimushenkilöstön tarpeet.

Johtopäätös

Johtopäätökset

Hankkeessa toimiminen mahdollistaa tietoasiantuntijan osaamisen, palvelujen ja ammattialan kehittymisen.

Tarve kehittää edelleen tutkivan ja kehittävän työtöiden menetelmiä:

- Oman osaamisen kehittäminen
- Kirjaston palvelujen ja toimintatapojen kehittäminen
- Opiskelijoiden tutkivan oppimisen tukeminen
- Tutkimukselliseen näyttöön perustuvaan toimintatapaan osallistuminen
- Hanketyöskentelyyn osallistuminen
- Yhteistyökumppaneiden tutkimuksen tukeminen

Tutkiva kirjasto

Johtopäätökset

Useissa tutkimuksissa on havaittu, etteivät kirjastot tee näkyväksi tai jaa kokemustietoaan, eivätkä tee omaa tutkimustyötä toimintansa kehittämiseksi tai hyödynnä tutkittuun näyttöön perustuvaa tietoa ja tietämistä

Kirjastot toimivat tiedon keskiössä, mutta eivät välttämättä hyödynnä tutkittua tietoa toimintansa kehittämisessä.

Tietoa ei myöskään osata jakaa riittävästi kirjaston sisällä eikä verkostoissa kehittämistoiminnan tehostamiseksi, jolloin alan tietoperusta ei vahvistu.

Tutkiva kirjasto

Johtopäätökset

Tutkimustulosten mukaan kirjaston kannattaa osallistua aktiivisesti tutkimusprosessin eri vaiheisiin tai tehdä omaa tutkimustyötä seuraavista syistä:

monissa kirjastoissa perinteisten palvelujen käyttö on hiipumassa ja tutkimuksen avulla voidaan löytää uusia rooleja, joissa kirjastolla on merkitystä tai arvoa

useat tietoasiantuntijat tekevät tutkimustyötä kuitenkin tunnistamatta sitä tai pitämättä sitä erityisenä

"YHTEISÖLLINEN TIEDON JAKAMINEN JA TUOTTAMINEN HANKKEESSA"

Julkaistut artikkelit

Lahtinen J. ja Talja S. (2011) Tietoasiantuntijan rooli ja osaamisen hyödyntäminen alueellisessa kehittämishankkeessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 13(2), 73–90.

Lahtinen J. (2013) Local social knowledge management. A case study of social learning and knowledge sharing across organizational boundaries. *Journal of Information Science* 39(5), 661-675. Available in: <http://jis.sagepub.com/content/early/2013/04/05/0165551513481431>

Lahtinen J. (2013) Tietoasiantuntijan rooli ja osaaminen hankkeessa. Tapaustutkimus korkeakoulukirjaston asiantuntijuudesta tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. *Informaatiotutkimus* 32(1), 19 s. Saatavilla: <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/8274/6280>

Lahtinen J. (2014) Kirjastotiloista työelämäkontekstiin. Tapaustutkimus tietoasiantuntijoiden osallistumisesta näyttöön perustuvan hoitotyön hankkeeseen. *Informaatiotutkimus* 33(1), 16 s. Saatavilla: <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/41551/10646>

Lahtinen J. (2014) Jaetun opettajuuden haasteet. Kirjaston, opetuksen ja työelämän yhteistyö hoitoalan koulutuksen hankkeessa. *Informaatiotutkimus* 33(4), 17 s. Saatavilla: <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/48431/14113>

Kiitos, tämän esityksen valmisteleminen on samalla edistänyt väitöskirjan johdannon pohdintaa.